

1/
Sen tid då hemmadöttrarna inte lämnade hemmet
förrän de gifte sig (om de gjorde det eller blev
gäende på stället i all sin tid) kunde det vara
svårt nog för pojkar och flickor att träffa utom
hemmabyn. På sommaren fanns ju danobaner
bissertligen primitiva av hårt tilltrampad
jord i någon skog. Knöpräken voro ju inte
så stora, så de hade nog ändå roligt, huond-
saken var ju att komma ihop med ungdom.
På vintern träffades de i hemmen och hos
gemensamma bekanta. Så både och för-
mögnare hemmen var det under vintern s. k.
ungdomskalar även eller annan anledning,
där bankades fraktering. ^{vorobortur}
När föräldrar eller husbonder samlades,
med deras samtyske ungdomen hos de
hemmasvarande på "endamma hemma" det
var ingen bjudning och ingen fraktering de
voro endast tillhöra för att roa sig

2/
Men det gällde att städa efter sig innan
de föräldrar eller husbönder kommo hem.
För en 70-80 år sedan var bäl knappast ett
hem utan att det fanns en sjöman i familjen,
och de voro alltid välansedda, när de kom-
mo hem på vintern. Slämlaternorna besökte
varandra och träffade då varandra på by-
stigar, och på så sätt träffades ungdom
som eljest hade ganska långt till varandra.
Så var det slädfartier, festlaggille, mejgil-
le m. fl. dammankomster.

Talborgs messedagen gingo ungdomarna
och stängo mej i by, några sångare
började att gå att sjunga om ägg, bort
de kommo ungdomarna med, så de till
slut voro en stor skara. Sedan valdes
äggen och för inkomsten gjordes äggagille
till bilken ungdomarna blev inbjudna.

3/

ACC. N:R M.11285:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vett det skulle anses omorotligt att pojkar
och flickor umgingos kan jag inte höra. Men
det berodde väl för övrigt huru de uppförde
sig. Sen by där barnen uppviset tillhoppa
sen barndommen, blev deras samvaro
kamratskap ganska länge, men inte
var det så fritt och obundet som nu.
Konfirmationsundervisningen sammanförde
ju ungdomarna från olika delar av församlingen, och läskamrater glömdes sällan
bort varandra, jag har hört 70-åringar som
träffats säga, "vi äro ju läskamrater så vi hör
ihop". Så är det ju inte numera, de känna
knappast varandra. Tilka yttre eller inre
egenheter som föredrogs är svårt att säga,
en gammalt bräspråk säger ju, "en flicka
om modern, en annan om dottern, och så
bliva bägge gifta."

4/
En flicka bör vara kvick och livlig och
intressant för att bli omtyckt, en skönhet
som är frög och självisk blir sällan populär,
förän de upptäcka om hon har bättre inre
egenskaper. En pojke skall vara stilig
uppmärksam förekommande, artig med mat
ta inte på något sätt fjärrig för att bli omtyckt
som sagt tycket är ju individuellt. Äter ett gott
malt ordstäv "Tycket kan ofta lika gärna fal-
la på en komiska som en liljekalk."
Pärleken, var väl den som nu inte alltid den
som var avgörande vid äktenskaps ingående.
Om det förekom någon gäspvårdning före frieri-
et har jag inte hört omtyckas. Det kunde bero på
förhållanden om en man sökte sig hustru i
samma by, om det var så att det var egen,
damma som gränsade till varandra så
för att kunna förena dem till ett, var det ju bra
med ingifte

Förr var det somliga större byar där hela byen var besläktad, på ett eller annat sätt, till ut i tredje led, eller åtminstone inom socknen. Orsaken var väl den att ungdomarna inte kommo ut från hemmet och lärde känna några andra. Men senare genom sjömännen blevo de bekanta med utsocknes och på så sätt kunde det bliva äktenskap kontrahenter emellan från annan by eller socken. Föräldrarnas samtycke var nog i många fall avgörande, släktingar eller grannar hade väl inte direkt något att säga till om utan genom sladder. Men nog kunde syskon försöka göra bad. de kunde för att motarbeta ett av dem illa omtyckt parti. I synnerhet om det fanns ogifta döttrar hemma. Den mest orsaken föräldrarnas ogillande var nog släktförhållanden, den tilltänkte var inte så

högst stående som skulle önskas, jag hörde
en gång en gammal bondmora säga "Hon kan
vara bra nog, men hon är ju inte av bårt stånd"
De gammaldags bönderna boro stolta och hög-
modiga, och inte bara de som de andra stå-
lägre på rangskolan än de själva, utan även
de som boro en hinne högre uppe & kallades
herrskep, godkändes inte. Så var det ett annat
stånd. Sjökaptenfamiljer, de boro inte barken
herrskep eller bönder, eller rättare sagt bugga de-
lar, de boro jordägande bönder och arbetade på
den det var endast mannen som var sjöfarande.
Men här i Hous boro de herrskep, här fanns inte
annat herrskep, än prästen, och rika boro de och
hade det på så sätt bättre och finare än allmän-
heten. Döttrar till dem skulle ju helst gifta sig
med en sjökapten, eller köpman från Staden
eller någon studerad som kunde ha möjlighet
att bli något finare, c. l. d.

För de flesta av dessa blev det så att Eikedammen
smälte bort och de till slut finge det ganska spärt.
De som hade det lättast att göra efter eget tycke
var tjänare och förpäre, om de höll sig till
varandra inom eget stånd.

Att pojkar och flickor voro obekanta före fri-
eriet har jag inte hört exempel på.

Jag håller att det funnits äktenskapsförmedla-
re eller s. k. bönemän, det har nog varit för
längre tid tillbaka än någon nu har reda på
det. Visserligen kunde det ju vara en ^{och} enman
som på så ^{ett} sätt förmedla genom att sammanfö-
ra obekanta ungdommar, men det bleo väl inte
direkt det samma som bönemän.

Frieriet är nog en så privat sak och har nog
inte här på orten på länge förliggat med
några särskilda ceremonier. Jag har hört
omtala ett par frierier men de voro ganska likt
ceremoniösa.

8/

ACC. N:R

M. 11285:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Friaren kom till den tilltänkta hem och
efter hälsningar och hälsningar sade han
"Hör skickade meg hit för att du fråga om
ni ville angiva jer Elsa, för då skulle
ja veta ha na? sedan sade han, "Lita de
va strängt, vi va ja blaj svett." Han
fick väl ja till paret blev gifta.

Det annat dleri var två som förut varit
förlovade men mistat sina förlovade,
Han sade, "hör du Elsa, jag är änke man och
du är änka, oaktat vi aldrig varit gifta
ska inte du och jag slå var påsar ihop."
Hon svarade, "Jä Per du kunne aldrig sagt
det bättre." Dessa senare kände jag väl ^{erfaren} och han
har själv talat om huru han friade, de var
väl ~~na~~ i början på 1860 talet. Frieri hos
föräldrarna skedde nog också helt privat
utan förmedlare.

9/

ACC. N:R

M. 11285:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Fästnagävor, som de kallades, utgjordes av
psalmbok och schal, lukteratten, dora av silver
om fästmon ville ha en dylik, I Nouns hembyggs
dåga fins gamla fästmonsskrin, vari fästna-
gävorerna boro förvarade när de överlämnades
och sedan hade sin plats. Först i skicket på 1850
talen börjades med förlovnings ring, och då en-
dast av de rikare och s. k. finare bönderna.
Dessförinnan hade bruden fått en bred tunn
guldring med gravering på till vigselring.
Jag har själv en dylik ring från 1804 som min
morfar, som fått i brudgåva av sin fästman,
han var skeppare. Fästmon skulle ge sin brud-
gum, brudgumsskjorta strumpor byspängs-
len, vilken allt skulle vara handarbetat av
henne, själar för att visa att hon var värd-
nuttig. Ibland nyttjades inte brudgums-
skjortan sedan, förr i likkistan.

Angående hemgiften och brudens flyttning
har jag en gång förut skrivet därom, möjligt
gen till Vordiska Musset. Och var min äldsta
moster som flyttade 1862, när min ^{mor} gifte sig.
18 år senare gick det mycket enklare till, och
hade då blivit en annan mod.

Brölloppen och flyttningen måste nog vara
påtänkta långt förut då så mycket skulle
tillredas i hemmet. Vid mosters bröllop var
allt brännvinet hembrändt 5 år förut för
att ha den rätta styrkan, likaså skulle osterna
vara stora och 3 & 4 år gammal för att vara riktigt
anper. Ett fästmon gick omkring i
socknen för att samla till besättningen
har jag inte hört om talas. Ej heller har jag
hört att vännerna hjälpte till med att se
utstyrelsen. Jag har sett skräpna bjudnings
biljetter till bröllop från 1860 talet så

länge har billiettersnöändts, men någon ung person tjänstepiga eller någon ung man gingo ikring med dem de bodde då klädda i sin finaste stass. Hade de inte billietter med sig, framfördes bjudningen muntligt i den gamla ritualen, tälta från namn om n n. ville övervara bigselakter, etcetera. Bjudna blevo ju närmarst släktingar och det hängäve de bljest hade haft samt några ungdomsbänner. Objudna gäster var endast tiggarna av vilka det var gott om. Förring till bröllep var mycken, förr var det en massa matvaror bröd smör skinka kalvkött förutom alla kakor kunde ju behövas när brölloppen varade en vecka. Sedermera blev det endast kakor, sockerkaka, spettkaka äggost, riskaka mfl. Första skänkten vid brölloppen var när de sullade och sjöngo sullarisan, så fort ett käril blev

tomt så gömdes det och så sjöngs Sullar-
sån till uppbararna funnet kärlet. Och
så när de sist dagen höjde efter kockabrän-
ne under musik och sång.

En granne till ^{mig} som är över 90 år talade om ett
bröllop som han varit med på, som barn på
60 talet, där åt de på trätallriker och varje
gäst hade knip och sked med sig gaffel.
Förekom nog inte, det var i Ysby i Halland.
Stä enkel, förekom nog inte här, tvärtem.

En gammal gumma har berättat om ett bröllop
i Ängelstorp i Hov, också det någon gång på 60 talet.
Där var 11 skjutvär från kyrkan och försidare och
spelmän, där var talman och brudtamma, läje-
söenner och läjepiger, 6 stärbet va fulltar
tiggare och där bord dukat för dem och på
i haven va full av folk som skulle se bruden
i där va en kanon på en backe som de laddade
med krut och sköt med.